

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

389.2

Szerző: *Csutor József*
Cím: *A budapesti virilisták*

Hely

Idő

"1900 | 1912"

Forrás: *Budapesti Hírlap*

Bp.

(Hely)

1912 IX 15

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

FŐVÁROSI ÜGYEK.

A budapesti virilisták.

Irtta **Csutor József dr.**

A budapesti virilisek névjegyzéke tudvalevően most a közigazgatási bíróság előtt fekszik néhány főlebbezés folytán. Ezen a retortán azonban hamarosan keresztül fog menni a legújabb névjegyzék, mely azoknak a nevét tartalmazza, a kik a vagyonszókepviselet jogán ülnek majd a város parlamentjében. Ez az alkalom időszerűvé teszi, hogy a virilizmus kérdéséről és annak a főváros életében való mostani és jövőendő szerepéről egyetmást elmondjunk. A virilisták csoportjának figyelemmel kísérése, a csoport kebelében végbemenő eltolódás ugyanis nagyfontosságú. Rávilágít ugyanis e testület belső összetételére, rétegeinek vagyoni hullámzására és arra az igen érdekes hatalomcsereére, a mi a kerületek egymás közötti viszonyában végbemegy.

A virilisták névjegyzéke évről-évre sok ember fáradságos munkájával készül s általános érdeklődésre mégis alig tarthat számot, kivéven azt az esztendőt, a melyben a törvényhatósági bizottság tagjainak a választására kerül a sor, mint az idén is. Ekkor ugyanis száz bizottsági tagot az összes választók sorából, százat pedig a virilisták közül kell választani. Ez utóbbiaknál tehát a választhatóságnak az a szükségszerű föltétele, hogy az illető a virilisták névjegyzékébe föl legyen véve. Egyébként pedig az évről-évre kiigazított névjegyzék csak arra jó, hogy az igazoló-választmány a jogérvényes listából megállapítsa, vajjon a törvényhatóság virilis jogcímen választott bizottsági tagjai a névjegyzékben előfordul-

nak-e vagy sem? Utóbbi esetben azután az illetőnek a mandátuma is megszűnik s helyét a törvényhatóságban a soron következő póttag foglalja el.

A legtöbb adót fizetők névjegyzékében évről-évre jelentkező változás azonban abból a szempontból is érdekes, hogy az egyes esztendőekben mennyi állami egyenés adót fizetett az első virilista s mennyit az utolsó? Továbbá, hogy azoknak, a kik ezen a két exponált helyen szerepelnek, az adójuk évről-évre is emelkedik-e vagy csökken?

Az utolsó tizenkét év névjegyzéke e tekintetben érdekes adatokat szolgáltat. Az első virilista adója kitett az 1900—03. években 67.257 korona 97 fillért, (Tafler Kálmán adója), az 1903—05. években 50.675 korona 20 fillért, (Tafler Kálmán adója), az 1906—08. években 38.972 korona 66 fillért. Ez a Lányczy Leó adója volt, kétszeresen számítva. Az 1909. és 1910. években 41.779 korona 84 fillér volt az első budapesti virilista adója (a Lányczy Leóé), az 1911. évben 45.646 korona 96 fillér (a Léderer Gusztávé). Végül 1912-ben a legtöbb adót, 51.381 koronát Bachruch Károly fizette, a kinek 1910-ben még csak 36.153 korona volt az adója.

Ezzel szemben a névsor végén szereplő virilisták adója volt az 1900. évben 1078 korona 48 fillér, 1901-ben 1099 korona 66 fillér, 1905-ben 1095 korona 84 fillér, 1910-ben 1604 korona 11 fillér, 1911-ben 1640 korona 79 fillér, 1912-ben 1841 korona 38 fillér.

Az első helyen szereplő virilistáknak az adója ezek szerint évről-évre csökkent annyira, hogy a tizedik évben már a felénél is kisebb összegre szállott alá; ellenben az 1200-ik virilista adója, bár eleinte

kisebbszerű ingadozásokat mutat, az utolsó évek folyamán évről-évre emelkedik.

Ez az adóemelkedés, az utolsó helyen fölvett virilistára vonatkozóan állandósulni fog valószínűleg a jövőben is, a mit abból a körülményből lehet következtetni, hogy a névsor végén szereplő virilisták legnagyobb részükben mint háztulajdonosok nyertek fölvételt a névjegyzékbe és másrészt a legtöbb virilista a házbéradó alapján kerül a névjegyzékbe. S ha itt keresem az okát az említett jelenségnek, nyomban meg is találok a magyarázatot az 1871. évi XLII. törvénycikkben, mely „a pestvárosi Nagy körutról a három bárányutcai kiágazással és az ezen, és az 1870. évi LX. törvénycikk folytán nyitandó közlekedési uton emelendő építkezések adómentességéről” szól.

Ezek a különböző időben lejáró adómentességek szaporítják a virilista-háztulajdonosok számát, s emelik egyszersmind évről-évre az utolsó virilista adótételét is. Az idézett törvényben foglalt adómentesség ugyanis az Andrassy-utra és a Nagy-körutra vonatkozóan megállapította, hogy az Andrassy-uton 1891. évi június 10-ig, a Lipót-köruton 1892. évi július 1-ig, a Podmaniczky-utcai kiágazáson (a Váci-körut felé) 1889. évi július 1-ig, a Ferenc-löruton 1896. évi július 1-ig, a József-köruton 1896. évi augusztus 1-ig, az Erzsébet-köruton 1896. évi november 1-ig és végül a Teréz-köruton 1897. évi február 1-ig épült házak a közadózás tekintetében részint tizenöt évig mentesítve lettek ugy az állami, mint az állami adó után kivetendő minden községi adótól, ezenfölül a tizenöt év eltelté után az építményekért még 15 évig állami adó fejében házbérlővelmi adó helyett csak egyszerű jö-

vedelmi adót kell fizetniök.

Ha tehát a fenti határidőkhöz hozzáadjuk a teljes adómentességet biztosító 15 évet, akkor azt látjuk, hogy a Podmaniczky-utcai házak 1904. évi július 1-seje óta, az Andrássy-uti házak 1906. évi június 10-ike óta, a Lipót-köruti házak 1907. évi július 1-eje óta már csak *fél adókedvezésben* részesülnek.

Ezeknek a határidőknek a lejárata folytán szaporodott meg a nagyobb adót fizető háztulajdonosok száma. Azonban kis számuknál fogva sem a Podmaniczky-utcai, sem a Lipót-köruti házak tulajdonosai a virilisták névjegyzékében lényegesebb változást nem idézhetnek elő; annál inkább az Andrássy-uti házak tulajdonosai. S tény az, hogy a virilisták 1909. évi névjegyzékében *a VI. kerülethez tartozó virilisták száma valóban növekedett a házbéradó emelkedése következtében.*

Ezt a körülményt különben egyéb számszerű adat is igazolja. Ugyanis az Andrássy-utnak és a Teréz-körutnak együttvéve 250 adóköteles ingatlan van; ezek közül 1908 végén csak 8 volt olyan, mely nem fizetett adót; 197 ingatlan a 2. alatti adókedvezésben részesült és 45 ingatlan teljes adóval volt terhelve. E szerint tehát annak, hogy a VI. kerület virilistáinak növekedése után a legközelebbi években *a VII. VIII. és IX. kerület virilistáinak a száma fog*

majd emelkedni, egészen bizonyosan el kell következnie, a kerületek tulsúlyának megfelelő eltolódásával.

A virilista háztulajdonosok számának az emelkedéséhez még egy másik körülmény is hozzájárult, a mi különben az utolsó években állandó panaszra adott okot. Ez a *házbéremelés.* E tekintetben csak a következő adatra utalok: *1907-ben* Budapesten a bevallott házbérvédelem *111.914.539* korona volt, *1908-ban* pedig már *125.990.256* korona. Az emelkedés tehát egyetlen év leforgása alatt több mint *14 millió* korona!

A házbérvédelem emelkedésével az adó emelése jár együtt s ennek következtése lesz a jövőben a háztulajdonos virilisták számának fokozatos szaporodása. Évről-évre fogy ellenben azoknak a virilistáknak a száma, a kik *kereseti adójuk alapján* nyerneket fölvételt a névjegyzékbe, vagyis a kik produktív munkájukkal részt vállalnak a város életében, s mindennemű kockázatában a törvényhatóság helyes avagy helytelen vezetésének, egyre hátrább szorulnak. A gazdasági életünkben aránylag passzívabb, nem annyira kereső, mint inkább szerzett készleteiből élő elem elszaporodásával néhány év múlva a budapesti virilisták névjegyzéke nem lesz egyéb, mint a budapesti *háztulajdonosok* címjegyzéke.